

Aydın İli, Efeler İlçesinin Mevcut ve Uygulama İmar Planındaki Kentsel Açık Yeşil Alan Yeterliliğinin Değerlendirilmesi

Ayça ÇAĞLAR UZUN¹ , Ebru ERSOY TONYALOĞLU^{1*}

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Aydın, TÜRKİYE

Öz: Kentsel açık yeşil alanları kent sakinlerinin sağlığı ve refahı açısından çok önemli bir role sahiptir. Bu alanlar kent sakinlerine sadece temiz hava ve stresi azaltan bir ortam sağlamakla kalmaz, aynı zamanda sosyal etkileşimlerini teşvik eder, biyoçeşitliliği destekler ve kentlerin iklim değişikliğiyle mücadelesine yardımcı olurlar. Ancak kentleşme ile hızlı nüfus artışı mevcut kentlerde konut ihtiyacını artırarak plansız gelişime neden olmaktadır. Bunun sonucunda açık yeşil alanların imar planları üzerinde ve mevcut durumdaki miktarları genellikle birbirlerinden farklılık göstermektedir. Bu çalışmanın amacı, Aydın ili Efeler ilçesi merkez mahallelerinde imar planlarında öngörülen açık yeşil alanlar ile bu alanların mevcut durumunun karşılaştırılarak yeterliliğinin değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik önerilerde bulunulmasıdır. Çalışmanın gerçekleştirilmesinde Aydın İli Efeler İlçesi'nin yüzölçümü, nüfus, Nazım ve Uygulama İmar Planları, uydu görüntüleri ve yerinde incelemelerden yararlanılmıştır. İmar Planları ve uydu görüntüleri üzerinden açık yeşil alanların yüzölçümleri hesaplanmış, nüfusa oranları incelenmiş ve ülkemiz standartları açısından değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, Aydın ili Efeler ilçesi merkez mahallelerinde yer alan açık yeşil alanların kişi başına 2,36 m² miktar ile ülkemiz standartlarına göre yetersiz olduğu ortaya konulmuştur. Bu nedenle imar planlarında yer alan ancak uygulanmamış açık yeşil alanlar ile yeni açık yeşil alanların kent merkezinde uygulanarak artırılması gerekmektedir

Anahtar kelimeler: çocuk parkları, imar planları, kent ve mahalle parkları, oyun alanları

Evaluation of the Adequacy of Urban Open Green Spaces in the Existing and Proposed Zoning Plan for the Efeler District in Aydın Province

Abstract: It is evident that urban open green spaces play a vital role in the health and well-being of urban residents. In addition to providing residents with access to fresh air and a stress-relieving environment, green spaces also encourage social interaction, support biodiversity, and assist cities in combating climate change. However, rapid population growth with urbanisation increases the need for housing in existing cities and causes unplanned development. As a result, the amount of open green areas on the zoning plans and in the current situation generally differ from each other. The aim of this study is to evaluate the adequacy of the open green areas foreseen in the zoning plans in the central neighbourhoods of Efeler district of Aydın province by comparing the current situation of these areas and to make suggestions for the future. In the realisation of the study, the area, population, Master and Implementation Zoning Plans, satellite images and on-site investigations of Efeler District of Aydın Province were used. The surface areas of open green areas were calculated from the Zoning Plans and satellite images, their ratios to the population were analysed and evaluated in terms of our country standards. As a result of the study, it was revealed that the open green areas in the central neighbourhoods of Efeler district of Aydın province are insufficient according to our country standards with an amount of 2.36 m² per person. For this reason, it is necessary to increase the open green areas included in the zoning plans but not implemented and new open green areas in the city centre.

Keywords: children parks, zoning plans, urban and neighbourhood parks, playgrounds

GİRİŞ

Günümüzde artan kentleşme ile birlikte ekonomik, sosyal, çevresel birçok sorun ile karşı karşıya kalınmaktadır. Hızla büyüyen kentler, artan nüfusun barınma, ulaşım ve altyapı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sürekli genişleyerek doğal / yarı doğal alanları ve açık yeşil alanları giderek baskı altına almaya başlamıştır. Ülkemizde de 1950'li yıllarda yaşanmaya başlayan hızlı kentleşme ve sanayileşme süreci, önemli ölçüde göç ve nüfus artışına yol açarak kentsel alanlarda konut ve arazi ihtiyacını hızlandırmıştır (Tayan, 2007). Bununla birlikte, düzensiz inşaat uygulamaları ve kaçak yapılaşmalar, doğal / yarı doğal alanlar üzerinde önemli bir baskı unsuru olmaya başlamıştır (Çiftçi, 2016). Bu plansız gelişim, sadece kent yakın çevresindeki doğal / yarı doğal

alanlar üzerinde değil, kentsel açık ve yeşil alanlar üzerinde de ciddi bir baskı oluşturmaya başlamış ve kent sakinlerinin yaşam standardını ve kalitesini olumsuz etkilemiştir (Abass ve ark., 2020).

Günümüzde sürekli olarak azalan veya bozuluma uğrayan kentsel açık yeşil alanlar temelde diğer kentsel alanların ve bunların işleyişinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kent sakinleri için estetik açıdan hoş, işlevsel ve sürdürülebilir peyzaj birimlerinin yaratılması amacıyla bitki örtüsü, sert zemin

***Sorumlu Yazar:** ebru.ersoy@adu.edu.tr

Bu çalışma yüksek lisans tez ürünüdür.

Geliş Tarihi: 1 Şubat 2024

Kabul Tarihi: 28 Haziran 2024

elemanları, su öğeleri gibi fiziksel özelliklerin yanında kültürel olanakları bütünlükten oluşan bilinçli olarak planlanan ve tasarlanan dış mekanlar olarak tanımlanan kentsel açık yeşil alanlar; çevre, toplum ve ekonomi ile ilgili çok sayıda amaca hizmet etmektedir (Francis, 2003; Forsyth ve Musacchio, 2005; Ersoy Tonyaloğlu ve Atak, 2021). Bunların başında, kent sakinlerinin dinlenme ve sosyalleşme ihtiyaçlarının karşılanması, fiziksel ve ruh sağlığının olumlu yönde etkilenmesi, kentsel ısının düzenlenmesi, kentsel dirençliliğinin artırılması, kültürel kimliğin desteklenmesi, eğlence ve sanat alanları yaratma gibi birçok fayda ve hizmet gelmektedir (Peters ve ark., 2010; Beatley, 2012; Mansor ve ark., 2012; Masnavi ve ark., 2016; Chan ve Vu, 2017; Garau ve Pavan, 2018; Tonyaloğlu, 2019).

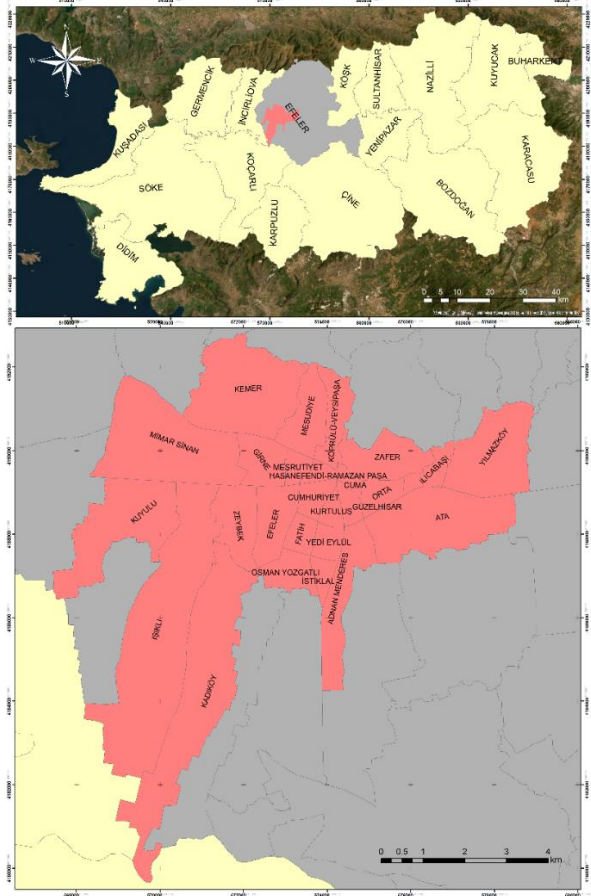
Birçok ülkede kentlerde bulunan açık yeşil alan miktarı o kentin medeniyet seviyesinin bir göstergesi olarak değerlendirilmekte ve açık yeşil alanların artırılması ve iyileştirilmesine yönelik politikalar uygulamaya geçilmektedir (Aydemir, 2004; Capolongo ve ark., 2018; Dubbeling ve ark., 2019). Bu konuda özellikle insanların fiziksel ve zihinsel ihtiyaçlarını karşılayan kentsel açık yeşil alanların ekolojik sistem bütünü dahilinde planlanması ve tasarlanmasına odaklanılmaktadır (Gül ve Küçük, 2001; Öcal, 2022). Bu amaçla kentsel alanlarda yeşil alan standartlarının oluşturulması için kentin nüfusu, coğrafi lokasyonu, sosyo-ekonomik durumu, mevcut açık yeşil alanların mekânsal dağılımları, işlevleri ve işlevsel bakımdan yeterlilikleri gibi faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmaktadır (Norton ve ark., 2015; Gül ve ark., 2020). Ayrıca kentlerde yapısal alanların, ulaşım alanlarının ve açık yeşil alanların konumu, yoğunluğu ve dağılımı arasındaki etkileşim ve bağlantılar da toplum ve doğa arasındaki ilişkinin yeniden dengelenmesi ile kentlerde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ve yükseltilmesinde kritik öneme sahiptir (Gül ve Küçük, 2001; Çolakoğlu, 2005).

Kentsel açık yeşil alanların toplum ve çevre açısından önemi ile faydaları her ne kadar yaygın olarak kabul edilmiş olsa da kent planlama çalışmalarının odağında çoğunlukla kent halkının konut ihtiyacının giderilmesi yer almaktadır. Bununla birlikte arazi spekülasyonları ve gecekondu oluşumu gibi farklı ekonomik ve sosyal çıkarların varlığı da kentsel açık yeşil alanları ciddi düzeyde tehdit etmektedir (Maryanti ve ark., 2017). Bu durum ise kentlerde açık yeşil alanların genel olarak miktar ve işlev bakımından yetersiz düzeyde kalmasına neden olmaktadır (Doygun ve İltner, 2007). Bu kapsamda bu çalışmanın amacı, birçok ekonomik sektörün kesişiminde yer alan Aydın ili Efeler ilçesi merkez mahallelerinde imar planlarında öngörülen açık yeşil alanlar ile bu alanların mevcut durumunun karşılaştırılarak yeterliliğinin değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik önerilerde bulunulmasıdır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Materyal

Çalışma alanı olan Aydın ili Efeler ilçesi, Ege Bölgesi'nin 37° 50' 32" enlem ve 27° 50' 56" boylamları arasında yer almaktadır. Efeler ilçesinin kuzeyinde İzmir iline bağlı Tire ilçesi, güneyinde Aydın iline bağlı Çine ilçesi, doğusunda Köşk ilçesi ve batısında ise İncirliova ilçesi bulunmaktadır (Efeler Belediyesi, 2021). Efeler ilçesinin denizden yüksekliği 40 metre, yüz ölçümü ise toplam 631 km²'dir. İlçe, batı yönünden doğu yönüne doğru daralarak uzayan Büyük Menderes Nehri ile kollarının geçtiği verimli tarım arazilerinin yer aldığı geniş vadi yapısı üzerinde yer almaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma alanı

Geçmişte Aydın merkez ilçesi olarak bilinen ilçenin ismi 12 Kasım 2012 tarihinde TBMM'de kabul edilen 6360 sayılı kanun kapsamında Efeler ilçesi olarak değiştirilmiştir (RG, 2012). Tarihi olarak zengin bir kültüre ve çeşitliliğe sahip olan Efeler ilçesinin nüfusu 300.225 kişidir (GEKA, 2013; Gürcün, 2011; TÜİK, 2023).

Çalışma kapsamında Aydın ili Efeler ilçesinin kırsal nitelikli mahalleri dikkate alınmamış, sadece imar planı bulunan

merkez mahalleler çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Bunlar; Meşrutiyet Mahallesi, Cuma Mahallesi, Orta Mahalle, Ilıcabaşı Mahallesi, Zafer Mahallesi, Köprülü-Veysipaşa Mahallesi, Mesudiye Mahallesi, Girne Mahallesi, Yılmazköy Mahallesi, Osman Yozgatlı Mahallesi, Adnan Menderes Mahallesi, İstiklal Mahallesi, Fatih Mahallesi, Yedi Eylül Mahallesi, Efeler Mahallesi, Kuyulu Mahallesi, Işıklı Mahallesi, Mimar Sinan Mahallesi, Cumhuriyet Mahallesi, Kurtuluş Mahallesi, Güzelhisar Mahallesi, Hasan Efendi-Ramazan Paşa Mahallesi, Kemer Mahallesi, Zeybek Mahallesi, Kadıköy Mahallesi, Yeniköy Mahallesi ve Ata Mahallesinden oluşmaktadır.

Çalışmada, Aydın Büyükşehir Belediyesi ve Efeler Belediyesinin arşivlerinden elde edilen imar planı verileri (1/5000 ölçekli Nazım ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları), yüzölçümü verileri, 2023 yılına ait TÜİK nüfus verileri, Google Earth ve Google Maps uydu görüntüleri ve Efeler Belediyesi'nde elde edilen mevcut parkları gösteren haritadan faydalanılmış ve arazi çalışmaları ile yerinde incelemelerde bulunulmuştur.

Yöntem

Çalışmada imar planları üzerinden yeşil alan miktarlarının sayısal değerleri hesaplanmıştır. Aktif yeşil alanların konum ve büyüklüklerine ilişkin bilgiler; uydu görüntülerinden, Efeler Belediyesinden elde edilen mevcut park alan haritasından ve gerekli durumlarda arazi çalışmaları ile hesaplanmıştır. Kişi başı düşen yeşil alan standardı mevzuat, yönetmelik ve dünya standartları açısından irdelenmiştir. Çalışmada park alanları, oyun alanları, çocuk bahçesi, spor alanları, rekreasyon alanları, ağaçlandırılacak alan ve mezarlıkların alansal büyüklükleri ile kişi başına düşen açık yeşil alan miktarları dikkate alınarak hesaplanmıştır. Bu alanların seçilmesinin sebebi ise yönetmelik esasları ve açık yeşil alan tanımını kapsayan alanlar içinde yer almalarıdır.

Çizelge 1. Meşrutiyet Mahallesi Nazım İmar Planı (NİP) ve mevcut durumda (MD) açık yeşil alanlar

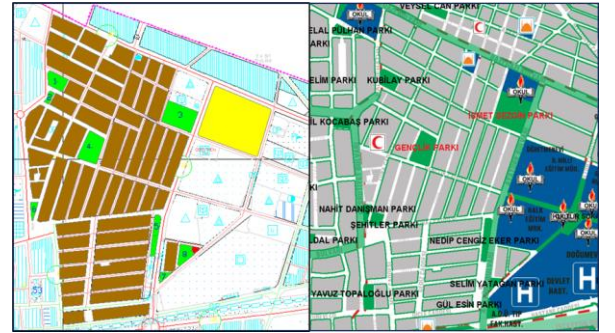
Açık Yeşil Alan No	NİP Park	MD Park	Mevcut Park İsimleri
1	2.064	2.501	Şehit Kubilay Parkı
2	482	750	Şehit Nahit Danışman Parkı
3	5.421	804	Şehitler Parkı
4	4.109	1.892	Şehit Nedip Cengiz Eker Parkı
5	1.798	520	Selim Yatağan Parkı
6	671	1.794	Şehit Yavuz Topaloğlu Parkı
7	522	5.421	İsmet Sezgin Parkı
8	1.745	4.109	Gençlik Parkı
Açık Alan Miktarı Toplamı	16.816	17.791	
Mahalle Nüfusu			13.825
Kişi Başına Düşen Yeşil Alan (m²)	1,21	1,28	

Çalışmada elde edilen bulgulara göre, Meşrutiyet Mahallesi'nde 0.393 km² yüzölçümüne sahip olup kişi başına düşen açık yeşil alan miktarı, imar planına göre 1,21 m² iken mevcut durumda 1,28 m²'dir. Cuma Mahallesi'nde 0.147 km² yüzölçümü, 5.256 kişi nüfus ve toplamda 2.700 m² açık yeşil

Yönetmelikler açısından Planlı Alan İmar Yönetmeliği ve Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinde belirlenen kişi başına 10 m² açık yeşil alan miktarı dikkate alınmıştır. Efeler İlçesi kent merkezinde yer alan tüm mahallelerdeki değerlendirmeler sırasıyla, İmar Planları ile mevcut açık yeşil alan hesaplamaları ve değerlendirmeleri biçiminde gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Aydın ili Efeler ilçesi merkez mahallerinde yapılan analiz ve değerlendirmeler sonucu elde edilen bulgular bir mahalle için örnek (Şekil 2 ve Çizelge 1) ve tüm mahallerin özeti olarak (Çizelge 2) sunulmuştur. Çalışmada gerçekleştirilen hesaplamalara örnek olması bakımından Meşrutiyet mahallesine ait mevcut ve 1/5000 ölçekli imar planında yer alan açık yeşil alanlar haritada gösterilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Meşrutiyet mahallesi imar planı (İP) ve mevcut (M) açık yeşil alanları

Burada Nazım İmar Planı ekinde belirtilen lejant gösterimlerine uygun olarak, sarı ile belirtilen alan gelişme konut alanı, kahverengi ile belirtilen alan meskûn konut alanları, kırmızı ile belirtilen alanlar ise ticaret alanlarını ifade etmektedir. Çalışma kapsamında park alanları, çocuk oyun alanları, spor alanları, rekreasyon alanları, ağaçlandırılacak alan yeşilin tonlarında gösterilmiştir.

alan bulunmaktadır. Ancak bu alanların yetersiz olduğu ve nüfusa göre değerlendirildiğinde az olduğu tespit edilmiştir. Orta Mahalle'de 0,67 km² yüzölçümü ve toplamda 182.772,65 m² açık yeşil alan olduğu belirlenmiştir. Ilıcabaşı Mahallesi'nde ise 1.605 km² toplam alana sahip olup, imar

planına göre kişi başına düşen açık yeşil alan miktarı 19,17 m² iken mevcut durumda 4,59 m²'dir. Zafer Mahallesi'nde ise toplam 556.707 m² açık yeşil alan bulunmakta olup, kişi başına düşen açık yeşil alan miktarı imar planına göre 65,19 m², mevcut durumda ise 11,09 m²'dir.

Çizelge 2. Tüm mahallelerde NİP üzerinde ve MD kişi başına düşen açık yeşil alan miktarı

Mahalle Adları	NIP Kentsel Açık Yeşil Alanlar Kişi Başına Düşen (m ²)	MD Kentsel Açık Yeşil Alanlar Kişi Başına Düşen (m ²)	
1	Meşrutiyet	1,21	1,28
2	Cuma	0,51	0,50
3	Orta	23,45	13,62
4	İlıcabaşı	19,17	4,59
5	Zafer	65,19	11,09
6	Köprülü-Veysipaşa	10,5	1,61
7	Mesudiye	3,32	0,25
8	Girne	2,28	1,98
9	Yılmazköy	35,74	3,51
10	Osman Yozgatlı	2,98	0,67
11	Adnan Menderes	8,57	1,42
12	İstiklal	59,48	57,29 (Mezarlık ile)
		3,69	1,49 (Mezarlık olmadan)
13	Fatih	2,17	1,19
14	Yedieylül	2,00	1,19
15	Efeler	5,00	2,00
16	Kuyulu	49,00	-
17	Işıklı	13,46	-
18	Mimar Sinan	11,09	1,83
19	Cumhuriyet	5,34	5,50
20	Kurtuluş ve Güzelhisar	2,20	0,99
21	Hasanefendi-Ramazanpaşa	2,83	2,78
22	Kemer	33,59	2,27
23	Zeybek-Kadıköy-Yeniköy	19,05	0,96
24	Ata Mahallesi	13,27	1,43
TOPLAM		10,21	2,36

Köprülü-Veysi Paşa Mahallelerinde kişi başına 10,5 m² açık yeşil alan düştüğü tespit edilmiştir. Ancak mevcut durumda bu değer 1,61 m²'ye düşmektedir. Mesudiye Mahallesi'nde ise 0.357 km² yüzölçümü ile kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının mevcut durumda yetersiz olduğu belirlenmiştir. Adnan Menderes Mahallesi'nde ise kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının imar planına göre 2,17 m², mevcut durumda ise 1,19 m² olduğu belirlenmiştir. Yedieylül Mahallesi'nde 0.549 km² yüzölçümü ile kişi başına düşen açık yeşil alan miktarı imar planına göre 2 m², mevcut durumda ise 1,19 m² olarak belirlenmiştir. Üst Efeler Mahallesi'nde kişi

başına düşen açık yeşil alan miktarının imar planında 5 m², mevcut durumda ise 2 m² olduğu belirlenmiştir. Kuyulu Mahallesi'nde imar planına göre kişi başına düşen açık yeşil alan miktarı 35,74 m², mevcut parklarda ise 3,5 m²'dir. Ancak bu durumun temel nedeni, henüz gelişme konut alanının çoğunluğunun oluşmamış olması ve mevcut nüfusun az olmasıdır. Osman Yozgatlı Mahallesi'nde imar planına göre kişi başına düşen açık yeşil alan miktarı 2,98 m², mevcut durumda ise 0,67 m²'dir. Bu durumun mahallenin genelini meskûn konut alanı ve yerleşmiş nüfusun oluşturmasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Adnan Menderes Mahallesi'nde

1.253 km² yüz ölçümlü olup, mevcut durumda açık yeşil alan miktarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. İstiklal Mahallesi'nde ise kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının yönetmelik ölçülerine göre yetersiz olduğu görülmüştür. Yılmazköy Mahallesi'nde genel olarak gelişme konut alanları ve konut dışı çalışma alanları bulunmaktadır ancak açık yeşil alanlar bakımından yetersiz olduğu görülmüştür. Osman Yozgatlı Mahallesi'nde imar planına göre kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının mevcut durumda yetersiz olduğu belirlenmiştir. Mimar Sinan Mahallesi'nde ise imar planına göre kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının üst düzeyde olduğu ancak mevcut durumda bu oranın oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Cumhuriyet Mahallesi'nde genel olarak meskûn konut alanı bulunmakta ve açık yeşil alanların yönetmelik standartlarına göre yetersiz olduğu belirlenmiştir. Kurtuluş ve Güzelhisar Mahalleleri bir arada değerlendirildiğinde, imar planına göre kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Hasan Efendi Mahallesi'nde ise kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Kemer Mahallesi'nde ise kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Zeybek-Kadıköy-Yeniköy Mahalleleri birlikte değerlendirildiğinde, imar planına göre kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının yeterli olduğu ancak mevcut durumda bu oranın düşük olduğu belirlenmiştir. Ata Mahallesi'nde ise mevcut durumda kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Kentsel açık yeşil alanlar, kent dokusunu oluşturmanın yanı sıra, kent insanlarına sağlık ve aktivite imkânı sunarak kenti afetlere karşı dirençli kılan önemli unsurlardır. 1985 tarihli yönetmelikle kişi başına 10 m²'lik açık yeşil alan standardı belirlenmiştir (RG, 1985). Ancak, ülkemizdeki kentlerde yapılan çalışmalar, kentsel açık alan miktarının hala yetersiz olduğunu göstermektedir (Gül ve Küçük, 2001; Öztürk, 2013; Koçan, 2021). Bayburt ilinde yapılan bir çalışma, 2016'da ormanlık alanlarda yüzde 100'lük bir artış sağladığını ve il genelinde 15.000 hektarlık ormanlık alanın %4'ünden, çalışmalarla 30.000 hektara (%8) çıkarıldığını göstermiştir (Koçan, 2021). Bayburt kentinde mevcut toplam açık yeşil alan miktarı 897.513 m²'dir ve kişi başına düşen açık yeşil alan oranı 10,9 m²'dir. Önerilen durumda ise toplam açık yeşil alan miktarı 24.875 m²'dir ve kişi başına düşen açık yeşil alan oranı 11,2 m²'dir. Bu çalışmalar, Bayburt ilinin 10 m² yeşil alan miktarı standardını karşıladığını göstermektedir. İstanbul'da kişi başına 5,98 m² (İBB, 2019) ve Antalya'da ise 4,4 m² yeşil alan düştüğü belirtilmiştir (ABB, 2019). Kentsel yeşil alanlar, belediyelerin iklim değişikliği eylem ve uyum süreçlerinde Risk, Fırsat ve Kırılganlık Analizi için temel argüman olmuştur. Bu analiz, kentsel dirençliliği artırmak için etkin çözümlerin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu çalışmanın bulgularında da görüldüğü gibi çözüm önerisi geliştirilebilmesi için öncelikle mevcut açık yeşil alanların detaylı bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma ile Aydın ili Efeler ilçesi merkez mahallelerinin açık ve yeşil alanlarının İmar Planı üzerinde ve mevcuttaki

durumu detaylı biçimde incelenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre genel anlamda Aydın ili Efeler ilçesi merkez mahallelerinde yer alan açık yeşil alanların hem ülkemiz hem de dünya standartlarına göre yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Ilıcabaşı, Köprülü-Veysipaşa, Yılmazköy, Kuyulu, Işıklı, Mimar Sinan, Kemer, Zeybek, Kadıköy, Merkez Yeniköy, Ata Mahallelerinin açık yeşil alanlar bakımından İmar Planlarında yönetmelik standartlarını karşıladığı, ancak mevcut durumda bu alanların halka açılmadığı ve yetersiz olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan Orta ve Zafer Mahallelerinin, açık yeşil alan standartlarını sağladığı, fakat yeşil alanların dağılımında orantısızlık olduğu tespit edilmiştir. Bütün olarak değerlendirildiğinde ise Efeler ilçesi merkez mahallelerinin hem imar planları üzerinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı bakımından standartları karşılamadığı hem de mevcut durumda yeşil alan miktarının yetersiz olduğu bulunmuştur.

Diğer yandan Kuyulu ve Mimar Sinan Mahalleleri, grid-ızgara plan ve orantılı yeşil alan dağılımı ile öne çıkmıştır. Bu mahallelerdeki başarılı imar planları, yeşil alanlardan eşit derecede yararlanma ve adaletli bir kullanım olanağı sağlayabilmek açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle, imar planlarının revize edilerek açık yeşil alanların artırılması ve bu alanların daha dengeli bir şekilde kent içinde dağılım göstermesi gerekmektedir. Aydın ili Efeler ilçesi merkez mahallelerinde mevcut durumda da açık yeşil alanların miktarı ve mekânsal dağılımı yeterli düzeyde değildir. Bu kapsamda, Aydın ili içerisinde belirlenen güzergahlarda yürüyüş yolları, ağaçlandırma çalışmaları ve bisiklet yolu gibi düzenlemeler yapılması önerilmektedir. Ayrıca, park alanlarının çocuk bahçeleri, oyun alanları ve spor alanlarıyla zenginleştirilmesi, botanik bahçesi, kent parkı gibi kullanımların eklenmesi önerilmektedir. Revizyon çalışmalarında afet riskleri gözetilerek, aktif fay hatları geçen bölgelerde pasif yeşil alanlar oluşturulması veya yüksek katlı yapıların tek katlı konutlara dönüştürülmesi gibi tedbirler de ele alınmalıdır. Diğer yandan Aydın'ın önemli noktalarındaki (Aydın kent meydanı, Tralles kazı alanı, Pınarbaşı mesire alanı, Tekstil Park, Forum Aydın, Mimar Sinan Mahallesi ve Girne Mahallesinde bulunan meydanlar vb.) güzergahların belirlenmesi, bu bölgelerdeki açık yeşil alanların artırılması, çeşitlendirilmesi ve birbirleri ile fiziksel olarak ilişkilendirilmesi (kaldırım düzenlemeleri, yürüyüş yolları, ağaçlandırma çalışmaları, bisiklet yolu kullanımları), park alanlarının düzenlenmesi ve farklı meslek grupları arasında iş birliğiyle bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi ile daha sistematik ve bütüncül bir kentsel açık yeşil alan sistemi oluşturulması mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

- Abass, K., Buor, D., Afriyie, K., Dumedah, G., Segbefi, A.Y., Guodaar, L., Garsonu, E.K., Adu-Gyamfi, S., Forkuor, D., Ofofu, A. and Mohammed, A. (2020). Urban sprawl and green space depletion: Implications for flood incidence in Kumasi, Ghana. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 51, 101915.
- ABB (Antalya Büyükşehir Belediyesi). (2019) Antalya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı 2020-2024.

- <https://www.antalya.bel.tr/Institutional/Strategic-Plan> (Erişim Tarihi: 28/04/2023).
- Aydemir, A.T. (2004). *Politics of Speed in Metaphorical Space: Envisioning the City of the Future* (Doctoral dissertation, PhD Thesis, The European Graduate School, Switzerland, Available at: <http://www.europeangraduateschool.com/pdfs/asli-aydemir-politics-ofspeed.pdf>,(accessed: 15/01/2012)).
- Beatley, T. (Ed.). (2012). *Green cities of Europe: Global lessons on green urbanism* (pp. 83-107). Washington, DC: Island press.
- Chan, K. M. & Vu, T. T. (2017). A landscape ecological perspective of the impacts of urbanization on urban green spaces in the Klang Valley. *Applied Geography*, 85, 89-100.
- Capolongo, S., Rebecchi, A., Dettori, M., Appoloni, L., Azara, A., Buffoli, M., Capasso, L., Casuccio, A., Oliveri Conti, G., D'Amico, A. and Ferrante, M. (2018). Healthy design and urban planning strategies, actions, and policy to achieve salutogenic cities. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(12), 2698.
- Çiftçi, S. (2016). *Toplum Temelli Bir Yaklaşım Olarak Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm: Ankara Dikmen Vadisi Örneği* (Doctoral dissertation, Sakarya Üniversitesi (Turkey)).
- Çolakoğlu, Y. (2005). *Kentleşme sürecinde kentsel yaşamda kalite Antalya Yeşilbahçe Mahallesi örneği* (Master's thesis, Akdeniz Üniversitesi).
- Doğun, H. & İltar, A. A. (2007). Kahramanmaraş Kentinde Mevcut ve Öngörülen Aktif Yeşil Alan Yeterliliğinin İncelenmesi. *Ekoloji Dergisi*, 16(65).
- Dubbeling, M., van Veenhuizen, R. & Halliday, J. (2019). Urban agriculture as a climate change and disaster risk reduction strategy. *Field Actions Science Reports. The Journal of Field Actions*, (Special Issue 20), 32-39.
- ECI (European Common Indicators). (2003). Towards a Local Sustainability Profile. https://clubofamsterdam.com/contentarticles/ECI_Final_Report.pdf (Erişim Tarihi: 28/03/2023).
- Efeler Belediyesi (2021). Coğrafya ve Yeryüzü Şekilleri, <https://www.efeler.bel.tr/efeler/cografya-ve-yeryuzu-sekilleri> (Erişim Tarihi: 25/05/2023).
- Ersoy Tonyaloğlu, E. & Atak, B. K. (2021). Impact of land cover change on urban tree cover and potential regulating ecosystem services: the case of Aydın/Turkey. *Environmental Monitoring and Assessment*, 193(11), 736.
- Forsyth, A. & Musacchio, L. (2005). *Designing small parks: a manual for addressing social and ecological concerns*. John Wiley & Sons.
- Francis, M. (2003). *Urban open space: Designing for user needs*. Island Press.
- Garau, C. & Pavan, V. M. (2018). Evaluating urban quality: Indicators and assessment tools for smart sustainable cities. *Sustainability*, 10(3), 575.
- GEKA (2013). Aydın Turizm Çalıştayı Raporu. https://geka.gov.tr/uploads/pages_v/o_19v5fih8714591qc315k317m13os8.pdf (Erişim Tarihi: 27.04.2023)
- Gül A. & Küçük, V. (2001). Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi. *Turkish Journal of Forestry*, 2(1), 27-48.
- Gül A., Dinç G., Akın T. & Koçak, A.İ. (2020). Kentsel açık ve yeşil alanların mevcut yasal durumu ve uygulamadaki sorunlar. *İdealkent*, 11(Kentleşme ve Ekonomi Özel Sayısı), 1281-1312.
- Gürçün D. (2011). Aydın İli Turizm Potansiyelinin Analizi. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- İBB (İstanbul Büyükşehir Belediyesi) (2019). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı 2020-2024. <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/kurum/354> (Erişim Tarihi: 25/04/2023).
- Koçan, N. (2021). Bayburt kenti kentsel açık yeşil alan yeterliği üzerine bir araştırma. *Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 33(1), 21-29.
- Mansor, M., Said, I. & Mohamad, I. (2012). Experiential contacts with green infrastructure's diversity and well-being of urban community. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 49, 257-267.
- Maryanti, M., Khadijah, H., Uzair, A. M. & Ghazali, M. M. M. (2017). The urban green space provision using the standards approach: issues and challenges of its implementation in Malaysia. *WIT Transactions on Ecology and the Environment*, 210, 369-379.
- Masnavi, M. R., Tasa, H., Ghobadi, M., Farzad Behtash, M. R. & Negin Taji, S. (2016). Restoration and reclamation of the river valleys' landscape structure for urban sustainability using FAHP process, the case of Northern Tehran-Iran. *International Journal of Environmental Research*, 10(1), 193-202.
- Norton, B. A., Coutts, A. M., Livesley, S. J., Harris, R. J., Hunter, A. M. & Williams, N. S. (2015). Planning for cooler cities: A framework to prioritise green infrastructure to mitigate high temperatures in urban landscapes. *Landscape and urban planning*, 134, 127-138.
- Öcal, F. (2022). *Adana ili Çukurova ilçesi kentsel açık alanlarının mekânsal ve strüktürel analizi* (Master's thesis, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Öztürk, S. (2013). Kentsel açık ve yeşil alanların yaşam kalitesine etkisi "Kastamonu Örneği". *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 13(1), 109-116.
- Peters, K., Elands, B. & Buijs, A. (2010). Social interactions in urban parks: Stimulating social cohesion?. *Urban forestry & urban greening*, 9(2), 93-100.
- RG (1985). 18749 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 3/5/1985 tarih ve 3194 Sayılı İmar Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3194.pdf> (Erişim Tarihi: 28/03/2023).

RG (2012). 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5216.pdf> (Erişim Tarihi: 28/03/2023).

Tayan, M. (2007). *Bursa'da Katı Atık Sorunu ve Sürdürülebilir Kalkınma Açısından Çözüm Önerileri* (Doctoral dissertation, Bursa Uludag University (Turkey)).

Tonyaloğlu, E. E. (2019). Kentleşmenin kentsel termal çevre üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi, efeler ve

ÇAĞLAR UZUN A , ERSOY TONYALOĞLU E
İncirlioiva (Aydın) örneği. *Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-13.

TÜİK (2023). Türkiye Nüfus Verileri. <https://data.TÜİK.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> (Erişim Tarihi: 25/03/2023).

